טבת

א. ראש חודש טבת איז אלעמאל פון די ימי חנוכה. וע"פ הידוע [1] אז ראש חודש איז כולל אלע טעג פון חודש (וואס דערפאר ווערט ער אנגערופן „ראש" — ווי „ראש" כפשוטו, וואס איז כולל אלע איברי הגוף), איז פארשטאנדיק, אז אלע טעג פון חודש טבת (וואס זיינען כלול אין ר"ח טבת) האבן א שייכות צו ימי חנוכה.

אויך — עס זיינען דא אין חודש טבת צוויי ימים מיוחדים: דער צום פון עשרה בטבת און דער יום ההילולא פון דעם אלטן רבין (כ"ד טבת): און וויבאלד אז דאס זיינען ימים קבועים אין דעם חודש איז מסתבר לומר אז עס איז דא א שייכות צווישן די טעג און דעם תוכן כללי פון דעם חודש (כמדובר כמ"פ[2]).

ב. וועגן חודש טבת זאגן חז"ל[3] — אויפן פסוק[3a] „ותלקח אסתר אל המלך אחשורוש .. בחודש העשירי הוא חודש טבת" — אז דאס איז „ירח" שהגוף נהנה[5] מן הגוף". דערפאר וואס אין חודש זיינען גרויסע קעלטן — בלשון רש"י[6]: מפני הצינה — איז דא די הנאת הגוף „מן הגוף".

יעדער ענין אין גשמיות ווערט נשתלשל פון רוחניות, איז בעניננו: די קרירות פון חודש טבת בגשמיות, נעמט זיך דערפון וואס אין דעם זמן איז דער „שמש הוי" — „כי שמש ומגן ה' אלקים"[7] — ניט מאיר אזוי בגילוי אין וועלט, אלקות איז מכוסה מער אין דעם העלם והסתר פון לבושי הטבע

— וכידוע[8], אז דער תוקף זריחת השמש אין חדשי הקיץ איז (אויך) א סימן אויף דעם תוקף אור ו„חום" דקדושה פון „שמש הוי"[9] וואס ווערט דעמאלט נמשך בעולם, און דערפאר איז אין די חדשים גרינגער צוצוקומען צו עבודת ה' ווי אין די ווינטערדיקע חדשים —

און דוקא מהאי טעמא איז דא אן עילוי אין דער עבודה פון חודש טבת לגבי דער עבודה פון אנדערע חדשים[10];

---

1) לקו"ת ר"ה נח, סע"א. עטרת ראש שער ר"ה ספ"ב. ומרומז גם במשנה (ריש מס' ר"ה) באחד בניסן ר"ה למלכים ולרגלים — שרגל שבו הוא באמצע החודש (ראה גמרא שם ז, א) — ראה לקו"ש ח"ו ע' 409 הערה 4.

2) ראה גם לעיל ע' 183, ושנ"ג.

3) מגילה יג, א. הובא בפרש"י מג"א עה"פ.

ביאור מחז"ל זה ע"ד הקבלה — ראה. באורוכה לקוטי לוריא אגרות ע' רמט ואילך. ועפ"ז מבאר שם השייכות דהילולא דאדה"ז לחודש טבת דוקא (ושם, שההילולא שלו הוא כענין „ותלקח אסתר אל המלך גו' בחודש העשירי גו'"), ע"ש באורך. וראה לקמן הערה 16, 34.

3a) מג"א ב, טז.

4) צ"ע וחיפוש במפרשים טעם השינוי מלשון הכתוב כאן „חודש". ובפרט עפמש"כ דבכתובה כותבים חודש (משא"כ בגט) ע"ש כי יקח איש אשה חדשה (לבוש לאהע"ז סס"ט ס"ב. סקכ"ו ס"ג).

5) כ"ה בע"י ו„בכל הכ"י (דהש"ס)" — דק"ס למגילה שם. וכ"ה בפרש"י מגילה ומג"א שם. ובדפוסי ש"ס שלפנינו: שנהנה גוף. וי"ל הנפק"מ מהו עיקר החידוש (שלכן — קודם): גוף (ולא הנשמה), הנאה (ולא הפכה). ואכ"מ.

6) מגילה שם. ועד"ז במג"א שם.

7) תהלים פד, יב.

8) סד"ה ביום השמע"צ תרל"ב, תרע"ז (הא'). לקו"ש ח"א ע' 4 (ולהעיר מסד"ה להבין ענין שמח"ת תש"ו באו"א קצת). וראה גם סד"ה למען ידעו תרע"ח. סה"מ ה'ש"ת ע' 28 ובהנסמן שם. לקו"ש ח"ב ע' 547. ח"ח ע' 310 ואילך.

9) בד"ה ביום השמע"צ תרל"ב מציין ללקו"ת ד"ה שחורה אני שזפתני השמש הוא בחי' יחר"ע כר.

10) כעילוי דעבודת התשובה (שהיא מצד

און דאָס זיינען חז"ל מרמז אין דעם מאמר „ירח שהגוף נהנה מן הגוף", וואָס איש ואשה זיינען אַ משל אויף הקב"ה און כנסת ישראל[11] — אַז די עבודה פון אידן אין דעם חודש ווען עס איז דאָ „צינה" בעולם איז גורם הנאה למעלה[12].

ג. יעדער ענין אין תורה איז בדיוק. איז פאַרשטאַנדיק, אַז אויך דער דיוק הלשון „שהגוף נהנה מן הגוף", איז מתאים צום פירוש הפנימי הנ"ל, אַז דאָס מיינט הנאת הקב"ה פון דער עבודה פון אידן — ווייל דאָס וואָס למעלה איז דאָ הנאה פון דער עבודה אין חודש טבת איז דאָס בעיקר פון דעם גוף פון אַ אידן, און די הנאה איז אין דער דרגא פון אלקות וואָס ווערט, כביכול, אַנגערופן „גוף".

די הסברה אין דעם: יעדער ענין וואָס טוט זיך אַפ אין „עולם גדול" איז עס פאַרבונדן מיט עבודת האדם — דער „עולם קטן"[13].

די חדשי הקיץ, ווען דער „שמש ה'" איז מאיר בגילוי אין וועלט, איז דער זמן (בעיקר) פון עבודת הנשמה; אין דעם זמן איז דער גוף ניט אַזויפיל מעלים ומסתיר אויפן אור הנשמה, און דער־פאַר קען (ובמילא — דאַרף) אַ איד זיך מתעסק זיין אין ענייני הנשמה באופן אַז ער זאָל דערהערן גילוי אור הנשמה;

[און כאָטש אַז צוליב דער עבודה מוז מען באַוואַרענען אַז דער גוף זאָל ניט זיין אין אופן פון חומריות וגסות — וואַרום די נשמה איז דאָך אַנגעטאָן אין גוף, ווערט זי נתגלה אין און דורך דעם גוף, ובמילא מוז דער גוף זיין אַ כלי וואָס איז מתאים צום אור הנשמה —

איז דאָס נאָר אַ הכנה צו דעם אידנס (עיקר) עבודה, ער נעמט אַראָפּ דעם צודעק וואָס איז מעלים ומסתיר אויף אור הנשמה, כדי ער זאָל קענען דער־נאָך זיין אַן „עובד ה' בנשמתו"[14]].

משא"כ בחדשי החורף, ווען דער „שמש ה'" לייכט ניט אַזויפיל און ס'איז אַ זמן פון קרירות, דעמאָלט איז (עיקר) עבודת האדם — עבודת הגוף[14], צו האַרעווען אין דער עבודה פון בירור וזיכוך הגוף.

און אין די חדשי החורף גופא איז דאָ אַ חילוק צווישן חודש טבת און די אַנ־דערע חדשים: אין די אַנדערע חדשים איז נאָך פאַראַן אַ געוויסער „חום" בעולם און דאָס מיינט, אַז דער זיכוך פון („קרירות" ה)גוף קומט (אויך) מצד דעם גילוי אור („חום") הנשמה:

משא"כ אין חודש טבת, וואָס דאָן איז תכלית הקור בעולם[15] — ווייזט דאָס אויף אַזאַ מצב פון העלם והסתר הגוף וואָס גיט ניט קיין אַרט צום גילוי אור הנשמה, און דאָן באַשטייט די עבודה פון בירור וזיכוך הגוף (ניט דורך גילוי אור

הריחוק) לגבי עבודת הצדיקים (ראה ד"ה להבין ענין שמח"ת שם).

11) וכל שיר השירים מיוסד ע"ז, כידוע במדרשי רז"ל. ולהעיר שגם אחשורוש ואסתר (שעליהם מדובר במרז"ל זה) קאי על הקב"ה (ד"ה בלילה ההוא ה'ש"ת ספ"ד, וש"נ. וכ"ה במחיר יין למג"א (להרמ"א) י, א) וכנס"י (תו"א צג, ד. צד, ריש ע"ד).

12) ע"פ המבואר בפנים יש לומר, שזהו טעם הפנימי מה שרש"י (מגילה ומג"א שם) מפרש הענין דגוף נהנה מן הגוף למעליותא — „שהיו מתכונין מן השמים לחבבה על בעלה" (ולא כפי' המהרש"א בחדא"ג שם).

13) תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט (ק, ב). ועוד.

14) ע"ד ההפרש בין עובדי ה' בנשמתם ועובדי ה' בגופם — ראה בארוכה המשך תרס"ו ע' קנז ואילך. סה"מ תש"ח ע' 210 ואילך. וראה ד"ה כי תצא עדר"ת (בהמשך תער"ב).

15) ראה רש"י נח ח, כב.

הנשמה, נאר) מן הגוף, מצד דעם גוף אליין[16].

ד. כ"ק מו"ח אדמו"ר האט דער־ציילט (בשם הצ"צ) א סיפור פון בעש"ט[17]: דער בעש"ט האט זייער ליב געהאט ליכטיקייט. איינמאל (אין א ווינטערדיקער נאכט), האבן די תלמידי הבעש"ט ניט געהאט ענוג ליכט אויף צו באלייכטן די שוהל. האט דער בעש"ט געזאגט אז מען זאל נעמען פון דאך די אייז־„ליכטלעך" און זיי אנצינדן. האבן די תלמידים אזוי געטאן און זיי האבן געברענט. האט דער צ"צ אויף דעם גע־זאגט: בא חסידי ותלמידי מורנו הבעש"ט האבן אייז־„ליכטלעך" גע־ברענט און געלויכטן.

דער בעש"ט האט באוויזן ווי די אייז־„ליכטלעך" אליין — וואס זיי זיינען דער סאמע היפך פון אור וחמימות — ווערן נהפך צו אור וחום: דאס הייסט אז זייער ברענען איז ניט געווען באופן אז זיי זיינען געווארן אויס מציאות פון אייז, נאר דער אייז גופא (פארבלייבנדיק במציאותו וציורו) איז געווארן א דבר המאיר.

און עד"ז בעניננו: מען דארף די קרירות וחושך הגוף מהפך זיין לקדושה — ניט (נאר) אז ער ווערט נזדכך פון זיין חומריות דורך אור הנשמה, נאר מצד דעם גוף עצמו.

ה. ווי קען מען מהפך זיין דעם גוף — אז ער זאל ארויסגיין פון זיין גסות וחומריות און ווערן א גוף קדוש בגילוי, און ניט מצד אור הנשמה, נאר מצד דער „גופניות" וואס אין אים?

איז דער ביאור אין דעם, אז אדרבה — דוקא דער גוף האט א שייכות צו עצמות*[17]. די נשמה איז במהותה שייך בעיקר צו בחי' אור וגילוי, און דערפאר איז אויך איר התקשרות באלקות דורך „גילוי אור"; משא"כ אין גוף הגשמי פון א אידן איז דא בחירת העצמות, און דערפאר איז דער פארבונד פון גשמיות הגוף מיט אלקות טיפער ווי דער פאר־בונד וואס ווערט דורך אור הנשמה, ווייל דוקא אין גשם הגוף איז דא כביכול דער כח העצמות וואס איז העכער פון נשמה[18];

נאר דער כח העצמות שבגוף ווערט נתגלה דוקא אין א זמן פון העלם והסתר, וועו ס'איז ניט מאיר[19] דער גילוי אור הנשמה — דאס רופט ארויס דעם כח העצמות וואס איז ניט מוגדר ח"ו אין גדר הגילוי.

און דאס איז דער פירוש הפנימי אין „גוף נהנה מן הגוף"*[19]: „גוף" איז תוכנו כתוכן לשון „עצמות" (ווי דער לשון „גופי הלכות", „גופא דמלכא" וכיו"ב)

---

16) ע"ד המבואר (המשך תער"ב ח"ג ע' א'שטו ואילך) ב' אופנים באתהפכא חשוכא לנהוראי: ע"י האור או החשך מצד עצמו, ע"ש באורך.

וראה לקוטי לוי"צ שם (ע' רנב) שהענין דגוף נהנה מן הגוף הו"ע המתקת הגבורות בשרשן — והרי זהו"ע אתהפכא דחושך מצד עצמו, כמבואר בהמשך שם (ע' א'שכה ואילך). וראה לקמן בפנים סעיף ה.

17) ספר השיחות קי"ז ה'ש"ת ע' 174.

*17) ראה בכ"ז ספר השיחות תורת שלום ע' 120 ואילך.

18) שלכן תכלית השכר יהי' לנשמות בגופים דוקא (כדעת הרמב"ן כו', כהכרעת אדה"ז לקו"ת צו טו, ג. סהמ"צ להצ"צ מצות ציצית פ"א. ובכ"מ), ועד שהנשמה ניזונת מן הגוף (ראה המשך וככה תרל"ז פפ"ח ואילך).

19) ע"ד המבואר שמסנ"פ הוא בעקב יותר מבראש (ד"ה אין הקב"ה בא בטרוניא תרפ"ה (בסה"מ תרפ"ה ע' רנז ואילך. סה"מ אידיש ע' 5 ואילך)). ועוד.

*19) ראה גם לקו"ש חי"א ע' 326-7.

— די „הנאה" פון עצמות אלקות איז [בעיקר ניט פון (אראָפנעמען דעם העלם הגוף כדי עס זאָל זיין) גילוי אור הנשמה, נאר] — „מן הגוף"[20], אז דער גוף עצמו (און מצד עצמו) וועט נהפך לקדושה. און דאָס וועט אויפגעטאָן דוקא „מפני הצינה" — אין א זמן פון העלם והסתר, כנ"ל.

ו. און דאָס איז אויך די שייכות פון חודש טבת צו ימי החנוכה:

די נרות חנוכה איז ענינם צו אויפטאָן אז „והוי' יגי' חשכי"[21] — צו באַלייכטן דעם חושך, ביז אויך דעם חושך וואָס איז דאָ אין רשות הרבים מבחוץ, ביז אז „יגי' חשכי" — דער חושך אליין איז „מגי'" ומאיר; און דער כח אויף דעם איז פון „והוי'" (בתוספת וא"ו), וואָס ווייזט אויף בחי' אלקות שלמעלה מהשתל-שלות (הוי' דלעילא).

און דאָס איז בדוגמא צום ענין פון „גוף נהנה מן הגוף", אז מצד עצמות („גוף") פון אלקות וועט אויך דער חושך הגוף עצמו נהפך לקדושה.

ז. בכללות איז דאָס דער חילוק פון דער עבודה בזמן הבית און די עבודה אין זמן הגלות: בזמן הבית איז געווען גילוי אלקות אין וועלט, עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש[22] וכו'; משא"כ אין זמן הגלות איז „אותותינו לא ראינו וגו'"[23], אלקות איז בהעלם והסתר, ביז אז „החושך יכסה ארץ"[24] — און דאָן איז די עבודה פון „והוי' יגי' חשכי".

[וי"ל אז דאָס איז אויך דעם טעם פנימי וואָס נרות חנוכה „אינן בטלין לעולם" און „נוהגת אף לאחר חורבן בגלותינו"[25], ניט ווי נרות המקדש וואָס „כשאין ביהמ"ק קיים . . אף הנרות (מקדש) בטלות"[25] — כאָטש אז נרות חנוכה זיינען דאָך א זכר צום נס וואָס איז געשען מיט נרות מקדש —

ווייל נרות[26] מקדש זיינען המשכת האור (השייך אל — און) אין סדר השתלשלות, אור בכלי. און דעריבער, בשעת אז וועלט איז אין א מצב פון גלות והעלם והסתר, דאָן איז „הנרות (דמקדש) בטלות"; משא"כ נרות חנוכה, וואָס זיי ברענגען דעם אור עצמי שלמעלה מהשתלשלות, דעריבער איז אין דעם ניט שייך קיין שינויים. זיי זיינען „מאיר" אויך אין א מצב פון תכלית ההעלם וההסתר, און זיי זיינען מהפך דעם חושך גופא לאור].

דערמיט איז מובן די שייכות פון טבת צו דעם צום העשירי — עשרה בטבת — וואָרום דאָס איז דער צום אויף התחלת (ושרש[27]) כל ענין הגלות[28] [בדוגמא ווי די קרירות פון חודש טבת],

---

20) ולהעיר ד„נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים . . עוה"ז הגשמי והחומרי ממש" (תניא פל"ו) — וידוע דהענין דנתאווה כו' הוא בעצמותו ית' (המשך תרס"ו ס"ע ז ואילך. ע' תמה ואילך. ועוד).

21) ראה בארוכה ד"ה כי אתה נרי בתו"א, שערי אורה ואוה"ת דרושי חנוכה. ועוד.

22) אבות פ"ה מ"ה.

23) תהלים עד, ט.

24) ישעי' ס, ב.

25) רמב"ן ר"פ בהעלותך.

26) ראה תו"א לד, א ואילך. לקו"ש ח"ג ע' 811 ואילך.

27) להעיר דדוקא בצום זה נאמר בעצם היום הזה (יחזקאל כד, ב) — כמו ביוהכ"פ — ע"צומו של יום. ובאבודרהם (הובא בב"י לטאו"ח סתק"נ) דאם (כשמקדשים ע"פ הרא"י) חל בשבת מתענין (ראה שו"ת שו"מ מהד"ק ח"ג סקע"ט. לקמן ס"ע 420 ואילך ובהערה 178. לקו"ש ח"כ ע' 354 ובהערה 29. ועוד).

28) להעיר גם דפרשיות התורה שקורין בחודש טבת הן ע"ד הירידה למצרים וגלות מצרים.

ווי בפשטות, אז דער מצור אויף ירושלים (וואס האט זיך אנגעהויבן בעשרה בטבת) האט דערפירט צו אלע שפעטערדיקע עניני חורבן; און דער ענין הצום איז, די עבודת התשובה[29] אויפן חורבן וגלות ביז אז דאס איז מהפך דעם צום עצמו „לששון ולשמחה ולמועד טוב״[30].

ח. דער ענין הקרירות איז אויך דא אין כחות הנפש. און דאס איז דער שכל אנושי, כפתגם הידוע[31]: „עס איז ניטא אזא קאלטע זאך ווי שכל הטבעי און שכל אנושי״.

דער אויפטו פון גילוי תורת חסידות חב״ד דורך דעם אלטן רבי׳ן, מייסד חסידות חב״ד[32], איז, וואס ער האט אראפגעטראגן עניני אמונה און שכל אלקי אין לבושי ההשגה, ביז אז אויך שכל אנושי קען האבן א פארשטאנד אין אלקות — „און[31] ווען דער שכל הטבעי פארשטעהט א השגה אלקית . . איז דאס דער אמת׳ער תחית המתים״.

---

29) ראה רמב״ם הל׳ תעניות פ״א ה״ב. שם רפ״ה.

30) ראה בכ״ז לקמן שם, וש״נ.

31) היום יום ע׳ סא. קונטרס תורת החסידות רפ״ד.

32) לשון כ״ק מו״ח אדמו״ר („התמים״ ח״ד ע׳ נא [קצא]. ס׳ השיחות תש״ג ע׳ 188, ובכ״מ).

און דאס איז די שייכות פון דעם יום ההילולא פון אלטן רבי׳ן — ווען „כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו״[33] שטייען בתכלית השלימות — צו חודש טבת[34]: דורך „מעשיו ותורתו ועבודתו״ פון אלטן רבי׳ן האט זיך אויפגעטאן, אז „מפני הצינה״ — פון דעם מוח הקר הבלתי מתרגש גופא — זאל ארויסקומען דעם „גוף נהנה״[35], די הנאה וחמימות דקדושה.

(משיחת ש״פ וישב תשל״ה)

---

33) לשון אדה״ז באגה״ק ביאור לסי׳ ז״ך. וראה שם סי׳ כח. סידור דף דש, סע״ב ואילך.

34) ראה לקוטי לוי״צ שם (ע׳ רנד) השייכות דהילולא דאדה״ז לחודש טבת מצד הענין דהמתקת הגבורות (ראה לעיל הערה 16, שזה שייך להנ״ל בפנים בפי׳ „גוף נהנה מן הגוף (הגשמי)״).

ולהעיר דאגה״ק סי׳ כ — המבארת מעלת הגשמיות שבה דוקא יש כח העצמות דמציאותו מעצמותו כו׳ — כתבה אדמו״ר הזקן „בימים שלפני הסתלקותו בכפר פייענא״ (דרמ״צ קע, א). וראה בארוכה לקו״ש חט״ז שיחה לכ״ד טבת.

35) ע״פ הידוע (ד״ה פדה בשלום תרפ״ה — בשם אביו כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נ״ע — י״ט כסלו עטר״ת) שבזה שאדה״ז הלביש חסידות בלבושי השגה נמשך עצם פנימיות התורה, ועי״ז נשלמת הכוונה העצמית שהענינים שלמטה יהיו כלים לאלקות — מובנת השייכות גם ל„גוף נהנה מן הגוף״ דוקא. וראה קונטרס ענינה של תורת החסידות סעיף יח. סו״ס כ. לעיל ע׳ 287 ואילך.